

VIIHTYISÄN ÄÄNITARKKAAMON KÄYTTÄJÄLÄHTÖINEN SUUNNITTELU

Sara Vehviläinen

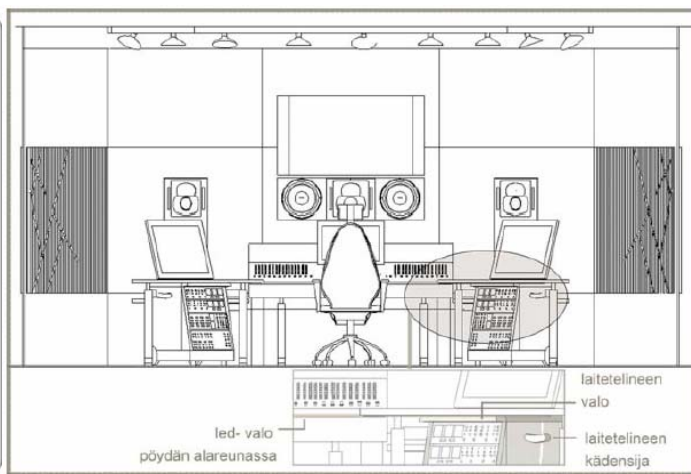
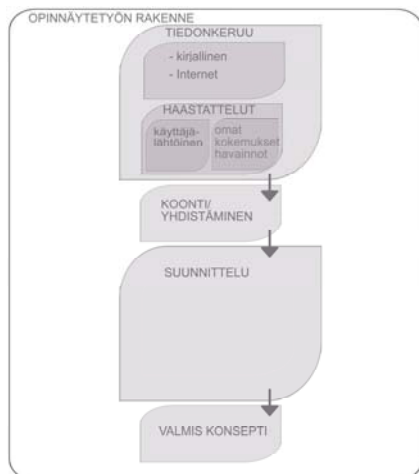
Insinööritoimisto Akukon Oy
Kornetintie 4 A
00380 Helsinki
Sara.vehvilainen@akukon.fi

1 JOHDANTO

Äänitarkkaamo on kuin instrumentti käyttäjälleen. Tilana, työympäristönä sen tulisi motivoida ja inspiroida käyttäjänsä työssä. Tämän vuoksi käyttäjän huomioiminen suunnittelussa on tärkeää, jotta saavutetaan tavoite viihtyisästä työ-ympäristöstä. Työkyky sekä viihtyvyys vaikuttavat merkittävästi työntekijän terveyteen, vireystasoon sekä työnjälkeen. Akustiikan toimivuuden lisäksi tulisi huomioida tilan käyttäjän muita tarpeita ja vaatimuksia. Eikä tietenkään pidä unohtaa hänen omia mieltymyksiään ja toimintatapojaan. Tarkastelen tässä artikkelissa käyttäjälähtöistä suunnittelua opinnäytetyöhöni tekemieni äänitarkkaamovierailujen sekä sieltä saamani informaation avulla. Vierailin Ylen M1-, Fried-, Jyväskylän yliopiston Musica-studioissa sekä Yle TV2:sen studiossa.

2 MITÄ ON KÄYTTÄJÄLÄHTÖINEN SUUNNITTELU

Käyttäjälähtöisellä tilasuunnittelulla pyritään saavuttamaan käyttäjälleen sopiva ympäristö. Suunnittelun apuna käytetään käyttäjän omaa kokemuksellista asiantuntemusta, toisin sanoen, tarkoituksena on ymmärtää ihmisten tarpeita ja ominaisuuksia [1]. Tällöin suunnittelu on käyttäjäkeskeistä. Suunnittelun helpottamiseksi on kehitetty erilaisia metodeja ja analyyseja oikean informaation saamiseksi. Näiden avulla voidaan selvittää käyttäjän tarpeita, vaatimuksia ja mieltymyksiä. Suunniteltaessa viihtyisää työskentely- ympäristöä, on erittäin merkittävää, että yhteistyö käyttäjän kanssa on tiivistä sekä tasa-arvoista. Jo suunnittelun alku metreillää on pyrittävä ottamaan selvää sekä ymmärtämään käyttäjän mieltymyksiä sekä vaatimuksia tilan sekä sen sisältämien asioiden suhteen [1].

Kuva 1. suunnittelun kulku

Kuva 2. Detalji kuva äänitarkkaamosta

Kuva 3. Fried- studion tunnelmaa

Kuva 4. Fried- studio

3 ÄÄNITARKKAAMON KÄYTTÄJÄLÄHTÖINEN SUUNNITTELU

Äänitarkkaamo tilana on erittäin monipuolinen. Akustiikan toimivuuden lisäksi tulee käyttäjän pystyä työskentelemään tilassa ilman minkäänlaisia häiriötekijöitä. On hyvä selvittää käyttäjän psyykkiset sekä henkiset rasitukset työ-ympäristössä [2]. Näitä voivat aiheuttaa esimerkiksi huono akustiikka ja ergonomia sekä viihtymättömyys. Äänitarkkaamossa työn tulisi olla luontevaa ja miellyttävää. Viihtyvyydellä viitataan tunnelmaan, väreihin ja muotoihin. Akustisesti äänitarkkaamo voi olla onnistunut, mutta miten on muun viihtyvyyden laita. On hyvä muistaa, että väri seinässä tai tuolissa ei muuta akustisia arvoja. Moni haastateltava mainitsi, että se miltä tila näyttää (värit, valaistus, muodot, tunnelma), vaikuttaa myös siihen miltä ääni kuulostaa.

On olemassa standardeja sekä suosituksia hyvän ergonomian saavuttamiseksi. Mutta on muistettava, että ne ovat vain suosituksia, eikä niiden tarkka noudattaminen tuota aina ergonomisesti parasta lopputulosta [1]. Käyttäjän tapoihin, liikeratoihin, työskentely aikoihin ja mieltymyksiin on tutustuttava huolella ja sovitettava ne ergonomisesti suositeltavien seikkojen kanssa [2]. Näin saadaan tilasta ergonomisesti toimiva työ- ympäristö, jossa tilan toiminnat on sovitettu sen käyttäjälle.

Kuva 5. epäergonomiaa? 1

Kuva 6. Epäergonomiaa? 2

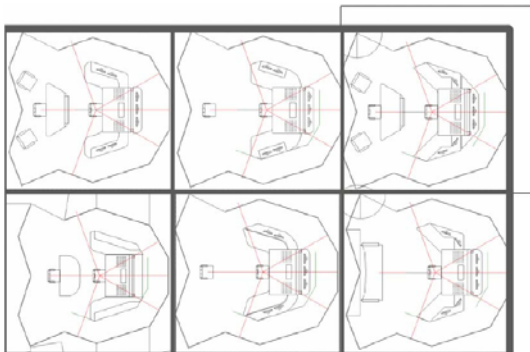
Kuva 7. työasento, M1 studio

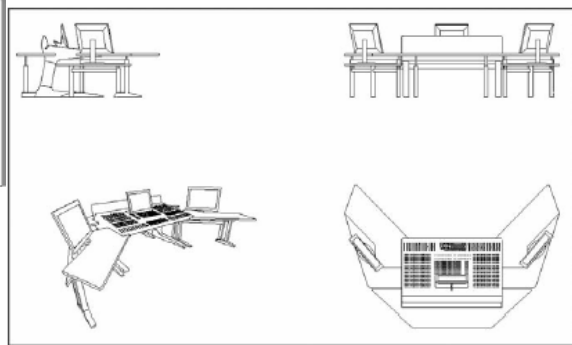
Kuva 8. työasento, Musica studio

Suunnittelu alkaa tilan funktion määrittämisellä (Mikä tila? Missä? Mitä siellä tehdään?). Tämän vaiheen jälkeen määritellään käyttäjä (Kuka ja/tai ketkä käyttää?). Käyttäjälähtöisessä suunnittelussa on tärkeää, että suunnittelija oppii tuntemaan tilan käyttäjän. Perehtyminen kannattaa aloittaa selvittämällä käyttäjän menetelmät (miksi käyttää?) ja tavat (miten käyttää?) [3]. Haastattelemalla opitaan tuntemaan itse käyttäjä. Kannattaa ja suositeltavaa onkin, käyttää myös omaa havainnointia sekä tutkia käyttäjän eleitä, olemusta sekä käyttäytymistä oikean informaation saavuttamiseksi sekä ymmärtämiseksi. Mutta on varottava oman ”elämäkokemuksen” ylimalkaista arvostusta, sillä tällöin systemaattinen ja analysoitu tieto käyttäjän kokemuksista on puutteellinen [1]. On olemassa monia tapoja kuinka saada haluamansa ja tarvitsemansa informaation ja monia tapoja ymmärtämisen helpottamiseksi. Käytin omassa opinäytetyössäni puolistrukturoitua teemahaastattelua. Ennen haastattelua valmistin listan kysymyksiä haluamani teeman ympäriltä. Lista toimi tukena haastattelussa, sillä tarkoituksena oli, että keskustelu on vapaata, mutta pysyy kuitenkin asettamieni rajojen sisällä. Näin ollen oli taattu, että tulisin saamaan haluamaani sekä tarvitsemani informaatiota. Haastattelun tarkoituksena oli löytää kyseisen äänitarkkaamon hyvät ja huonot puolet käyttäjän näkökulmasta. Haastattelu tehtiin äänitarkkaamossa, jossa käyttäjä työskentelee. Tutussa ympäristössä tehty haastattelu parantaa käyttäjän muistikuvia esimerkiksi työskentelystä ja tilasta. Äänitarkkaamossa tehty haastattelu myös mahdollisti työasentojen demonstraatiot sekä haastattelijan havainnointia työympäristöstä. Tämä selkeytti sekä auttoi ymmärtämään käyttäjää sekä hänen mielipiteitä.

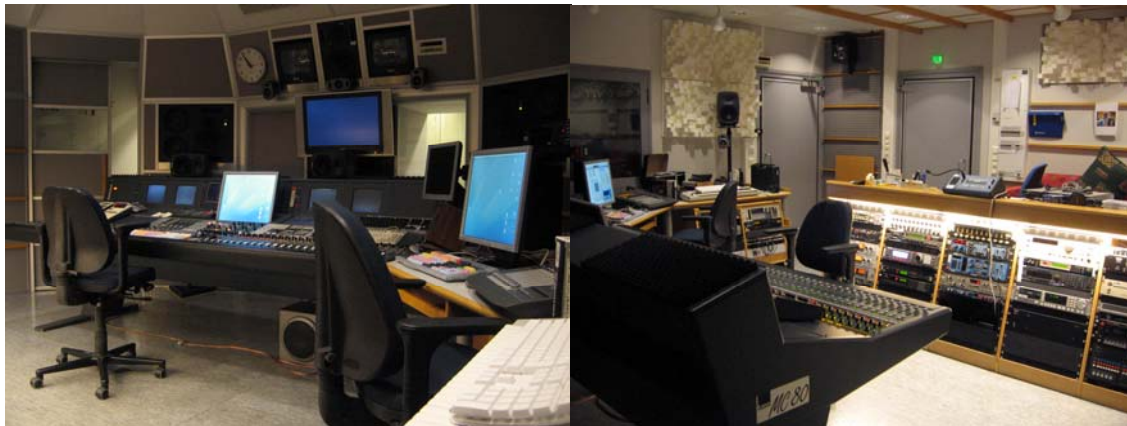
Haastattelu vierailuilla selvisi eri äänitarkkaamojen käyttäjien työtottumuksia ja tapoja. Esimerkiksi kuuntelutilanteessa osalla on tapana kävellä ympäri huonetta ja osa taas loikoilee tuolilla tai sohvalla. Tässä merkittäviä huomioita on esimerkiksi laitteiden sijoittelu, valaistus, esteettömyys.

Kuva 9. Laitesijoittelua

Kuva 10. Työtasoissa huomioita säädeltävyyttä

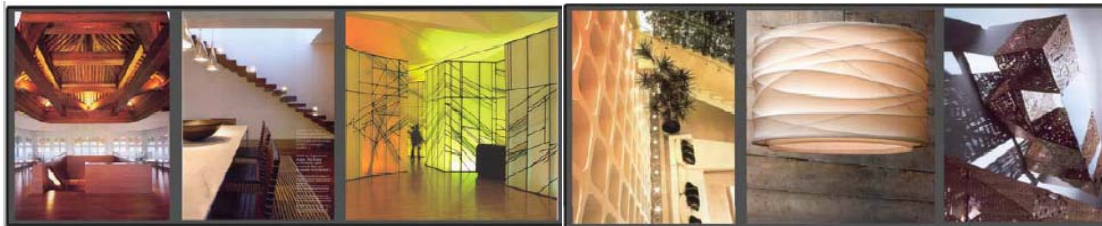
Kuva 11. Tunnelmaa Tampereelta

Kuva 12. Laitevalot auttavat näkemään

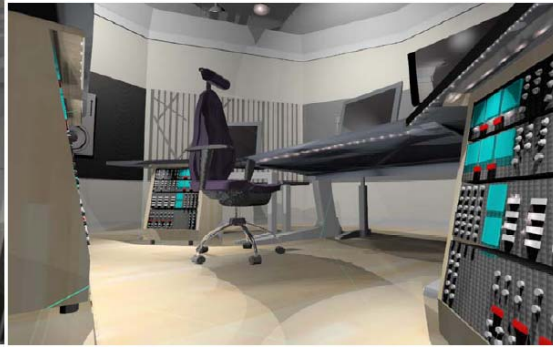
Työtuolien ergonomiaan haluttiin monessa äänitarkkaamossa parannusta. Työtuoleilta toivottiin tukevuutta sekä säätö mahdollisuuksia. Myös ikkunattomuus oli yksi negatiivisista asioista, joka mainittiin kaikissa äänitarkkaamoissa, joissa suoraa näköyhteyttä ulos ei ollut. Viihtyvyyttä pidettiin jokaisessa työ-ympäristössä tärkeänä. Tähän perustelut, oli usein pitkiksi venyvät työpäivät. Työpaikka ei kuitenkaan saa näyttää tai tuntua kodilta.

Väri, muoto ja tunnelma mieltymyksiä tutkiessa ja hahmottamisessa on hyvä käyttää apuna kuvia. Kuvat voivat olla käytännössä mitä vain. Niiden monipuolisuus auttaa ymmärtämään sekä selvittää paremmin käyttäjän mieltymyksiä. Kuvia katsellessa käyttäjä voi osoittaa suoraan mikä miellyttää ja mikä ei. Haastateltavan kannattaa myös muistaa, mitä asioita haastateltava mainitsee, vaikka minkäänlaista mielipidettä niihin ei varsinaisesti saa. Tällöin kuvassa on kuitenkin ollut jotain, mikä saa käyttäjän huomaamaan sen. Seuraamalla haastateltavaa, voi saada painoarvoa ja merkityksiä joillekin hänen mainitsemille kuville tai asioille. Näitä huomioita kannattaa kirjoittaa ylös tai nauhoittaa, jotta analysointi vaiheessa niitä ei vahingossa unohda tai ei huomaa jotakin tärkeää informaatiota. Myös haastateltavan käyttäytymistä kannattaa seurata analysoinnin helpottamiseksi. Haastatteluissa selvisi, että suurin osa oli mieltynyt suoralinjoihin, yksinkertaisuuteen sekä rytmillisyyteen. Suorien linjojen murtamista jollakin yksityiskohdalla pidettiin piristävänä. Lämmin väritys koettiin tunnelmaltaan miellyttävimpänä äänitarkkaamo ympäristöön.

Huomioitavaa on myös ikä, sukupuoli, sosiaalinen asema ja uskonto, sillä yleensä näissäkin on eroavaisuuksia [3]. Esimerkiksi iäkkäällä ihmisellä vuosia on kertynyt työssä jo enemmän, jolloin myös kokemuksia on enemmän. Myös fyysiset ongelmat paljastuvat iän kertyessä, joten varsinkin ergonomian suhteen iän huomioiminen on erittäin tärkeää. Haastatteluissani selvisi, että iäkkäimmillä oli enemmän ongelmia näkemisen suhteen kuin nuoremmilla. Nuoremmat kaipasivat työympäristöönsä räväkämpää värien käyttöä kun taas iäkkäämmät toivoivat hillitympää. Myös pysyvyyden ja trendin vaikutukset kannattaa huomioida [3].

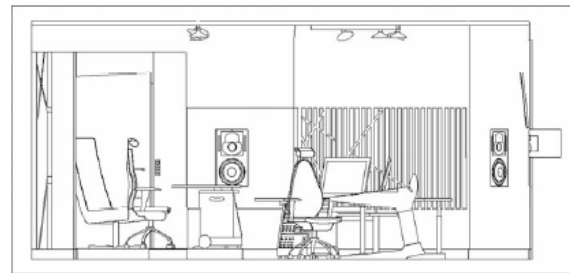
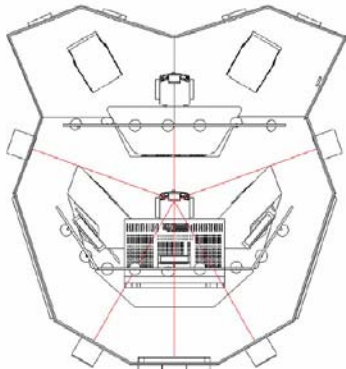

Kuva 13. esimerkkejä muoto, väri ja tunnelma mieltymys kuvista

Kuva 14. 3D rendauskokeilu tarkkaamosta Kuva 15. Esityskuva tarkkaamosta

Minkälainen on sitten viihtyisä äänitarkkaamo? Siihen vastaus löytyy sen käyttäjältä. Ammatillaiset tietävät vaihtoehdot sekä mahdollisuudet. Mutta lopullisen mielipiteen antaa kuitenkin käyttäjä/ asiakas itse. Olisipa suunnittelija minkä alan ammattilainen tahansa, on hyvä, että tietämystä löytyy myös muilta alueilta. Insinöörin ei tarvitse olla muotoilija tai toisinpäin. Tietämyksellä en tarkoita fysiikan taitamista tai taiteellista lahjakkuutta, vaan tietoa siitä, miten saavutetaan käyttäjälle mieluisin ympäristö. On hyvä tietää mitä tarvitaan, mikä on tavoite ja miten maali saavutetaan. Näin ollen pystytään esimerkiksi jaottelemaan tehtävät suunnittelu prosessissa niin, että lopputulos on onnistunut, unohtamatta tietenkään käyttäjän tarpeiden huomioimista.

Kuva 16. Pohjapiirustus äänitarkkamosta Kuva 17. Sivuleikkaus äänitarkkamosta

LÄHTEET

- 1 SEITAMAA-HAKKARAINEN P, HAKKARAINEN K, RAAMI A, MIELONEN S, POLUT- tietoa designoppimisesta. 1995- 2003, TaiKin Medialaboratorio ja Virtuaaliyliopisto sekä opetusministeriö, http://mlab.uiah.fi/polut/Yhteiskunnalliset/lisatieto_kayttajalahtoinen.html (luettu 20.8.2007)
- 2 NEVALA N, PÄIVINEN M, VÄYRYNEN S. Ergonomia ja käytettävyys suunnittelussa. 4.painos. Tampere, Teknologia teollisuus. 2004.
- 3 KARES A, Tuotesuunnittelun perusteet; Pirkko Anttilan käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet kirjan sisältöön suurimmalta osin perustuen. Kuopio, 11.11.2003.